

## PRACE RADY NAUKOWEJ TRZZ

„Ziemie Zachodnie na warsztacie naukowców” — pod takim tytułem zamieszcza „Gazeta Robotnicza” z dnia 19/20 kwietnia 1958 r. obszerną informację o pracach Rady Naukowej TRZZ. Ukonstytuowana w grudniu 1957 r. — pod przewodnictwem prof. Stanisława Leszczyckiego — Rada Naukowa TRZZ podjęła szereg badań i prac mających na celu naukową analizę Ziem Zachodnich.

Prace Rady skupiają się w następujących komisjach i zespołach: 1. zagadnień ekonomicznych (przew. prof. Emil Ehrlich), 2. zagadnień demograficznych i socjologicznych (przew. prof. Paweł Rybicki), 3. zagadnień kulturalno-oświatowych (przew. prof. Seweryn Wyslouch), 4. nauk historycznych (przew. prof. Gerard Labuda).

Komisja zagadnień ekonomicznych bada przede wszystkim możliwości gospodarczej aktywizacji Ziem Zachodnich i ustala wytyczne do planów perspektywicznych. Naukowe podwaliny długofalowych planów gospodarczych pozwolą uniknąć ośędów, jakie popełniano w ubiegłych latach. W swych planach naukowych Komisja posiada prace dotyczące m. in. wykorzystania walorów turystycznych i uzdrowiskowych Ziem Zachodnich, kierunków i możliwości aktywizacji zespołu portowego Szczecin—Swinoujście, rozwoju rybołówstwa morskiego, rozbudowy małych portów i zagospodarowania ich zaplecza, gospodarki wodnej (z pełnym wykorzystaniem Odry), problemu bogactw naturalnych Ziem Zachodnich, rozwoju drobnej wytwórczości, rzemiosła i chałupnictwa, gospodarki hodowlanej, sadownictwa i pszczelarstwa.

Komisja zagadnień demograficznych i socjologicznych prowadzić będzie badania nad strukturą ludności Ziem Zachodnich. Przeprowadzone zostaną prace badawcze nad skupiskami ludności rodzimej, jej współżyciem z ludnością napływową, nad kształtowaniem się więzi społecznej między różnymi grupami ludności i przystosowaniem się ludności osadniczej do nowych warunków życia.

Problemami życia kulturalnego Ziem Zachodnich zajmuje się komisja zagadnień kulturalno-oświatowych. Wychodząc z założenia, że pracownicy i działacze kultury pracują na Ziemiach Zachodnich w szczególnie trudnych warunkach, naukowcy zajmą się zbadaniem życia środowisk nauczycielskich, związków twórczych, pracowników naukowych, aby na tej podstawie wyprowadzić konkretne wnioski mające służyć za pomoc dla tych środowisk.

Zespół nauk historycznych posiada w planie szereg opracowań dotyczących nie tylko dawnych dziejów Ziem Zachodnich, lecz również ich najnowszej historii. W tej dziedzinie istnieje stosunkowo najmniej zaniedbań w porównaniu z innymi dyscyplinami naukowymi, istnieją bowiem silne ośrodki badawcze, jak Instytut Zachodni w Poznaniu, Instytut Śląski w Opolu, ośrodki naukowe Wrocławia i oddziały Polskiego Towarzystwa Historycznego.

Ważnym zadaniem Rady Naukowej jest koordynacja prac badawczych tematycznie związanych z Ziemiami Zachodnimi. W tym celu Rada Naukowa rozpisała ankietę wśród naukowców zajmujących się zagadnieniami Ziem Zachodnich, a dotyczącą tematyki i zakresu ich prac naukowych. Wyniki ankiety pozwolą na uzyskanie pełniejszego niż dotąd obrazu prowadzonych badań naukowych. (kw.)

#### REALIZACJA NA ZIEMIACH ZACHODNICH WYTYCZNYCH KC PZPR I NK ZSL W SPRAWIE POLITYKI ROLNEJ

##### Akcja uwłaszczenia gospodarstw

Błędy w polityce rolnej przed „Październikiem” wyrażały się przede wszystkim w niewłaściwym stosunku do spraw własnościowych, w złej klasyfikacji ziemi i wynikającym z niej nadmiernym obciążaniem gospodarstw dostawami obowiązk-



kowymi. Chłopi zniechęcali się przez to do pracy na roli, nierzadko opuszczali gospodarstwa i udawali się do miasta. Nieuregulowanie sprawy własności rozdziło nastroje tymczasowości i w konsekwencji spadała produkcja rolna.

Sytuacja w rolnictwie na Ziemiach Zachodnich zmieniła się radykalnie po VIII Plenum KC PZPR i po ogłoszeniu wytycznych KC PZPR i NK ZSL w sprawie polityki w rolnictwie. Od początku 1957 r. prezydya wojewódzkich rad narodowych przystąpiły do prac nad uwłaszczeniem gospodarstw.

Uwłaszczenie gospodarstwa składa się z 3 stadiów. W pierwszym wydaje się akt nadania. Drugie stadium — to oszacowanie wartości gospodarstwa, stanowiące podstawę do ustalenia sumy, którą chłop winien zapłacić państwu. Wreszcie po oszacowaniu gospodarstwa właściciel otrzymuje orzeczenie o wykonaniu aktu nadania i gospodarstwo zostaje wpisane do ksiąg hipotecznych. Właściciele zahipotekowanych gospodarstw mogą korzystać z prawa wolnego obrotu ziemią.

„Chłop niechętnie inwestuje w swoją zagrodę, jeśli nie ma „czarno na białym”, iż jest ona rzeczywiście jego własnością, że nikt bez jego zgody nie zmieni granic gospodarstwa” pisze J. Lesiak w „Głosie Koszalińskim” z 18 marca 1958 r. Uregulowanie własności stanowi dla rolników zachętę do inwestowania w swe gospodarstwa, posiada więc kapitalne znaczenie dla stabilizacji gospodarczej i wzrostu produkcji rolnej na Ziemiach Zachodnich.

Wstępne prace nad uwłaszczeniem gospodarstw, prowadzone w 1957 r., objęły na Ziemiach Zachodnich wiele tysięcy gospodarstw. Dane o rozmiarach i wynikach tej akcji w województwie polskim zawiera artykuł G. Wierzińskiego pt. „Rolnictwo polskie wczoraj i jutro” („Katolik” 1958 r., nr 17):

„W wyniku tej działalności wydano (w roku 1957) 2249 aktów nadania dla ludności napływowej i 800 — dla ludności rodzimej, przeprowadzono korektę klasyfikacji ziem w 33 tys. gospodarstw naszego województwa (na łączną sumę 84,8 tys. gospodarstw indywidualnych Opolszczyzny — według „Rocznika statystycznego 1957”), obejmując nią 180 tys. ha gruntów, i wreszcie uzyskano zmniejszenie planu obowiązkowych dostaw zbóż ze 117 tys. ton na 72 tys. ton. W międzyczasie na szczeblu krajowym zniesiono obowiązkowe dostawy mleka i podniesiono ceny za zboże z obowiązkowych dostaw o 100%. Chłop polski poczuł grunt pod nogami.

Na wyniki nie trzeba było długo czekać. Już w r. 1957 przeciętna produkcja czterech podstawowych zbóż (pszenica, żyto, owies, jęczmień) na Opolszczyźnie skoczyła z 17,4 q z ha na 18,8 q z ha, a buraka cukrowego z 225 q na 252 q, pogłowię trzody chlewnej wzrosło o 27 tys. sztuk, a koni — o 7 tys. sztuk. Analizując wymowę przytoczonych cyfr nie sposób nie dojść do wniosku, że w przeciągu miniego roku rolnictwo polskie poszło daleko naprzód”.

W kwietniu br. na posiedzeniu sejmowej Komisji Rozwoju Ziem Zachodnich wicemin. rolnictwa M. Jagielski stwierdził, że akcja nadawania tytułów własności obejmuje na Ziemiach Zachodnich 400 tys. gospodarstw, z tego w r. 1958 przewiduje się uregulowanie spraw 100 tys. gospodarstw.

### Popyt na ziemię

Dalszym etapem w realizacji nowej polityki rolnej było uchwalenie przez Sejm ustawy z dnia 12 marca 1958 r. o sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych oraz uporządkowaniu niektórych spraw związanych z przeprowadzeniem reformy rolnej i osadnictwa rolnego (Dz. U. nr 17 z dnia 5 kwietnia 1958 r.) oraz wykonawcze zarządzenie ministra rolnictwa z dnia 5 kwietnia 1958 r. w sprawie ceny, warunków i trybu sprzedaży państwowych nieruchomości rolnych („Monitor Polski”, nr 24 z dnia 14 kwietnia 1958 r.). Do sprzedaży przeznaczono ziemię wchodzącą w skład Państwowego Funduszu Ziemi oraz niektóre grunta z Państwowych Gospodarstw Rolnych. Cena sprzedaży 1 ha gruntów państwowych na Ziemiach Zachodnich (w całym województwie koszalińskim, szczecińskim, zielonogórskim i wrocławskim,



w województwie olsztyńskim, z wyjątkiem powiatów: działdowskiego i nowomiejskiego, w sześciu powiatach województwa gdańskiego: elbląskim, kwidzyńskim, lęborskim, malborskim, sztumskim, nowodworsko-gdańskim i w trzech powiatach województwa białostockiego: oleckim, gołdapskim i ełckim) jest o 40% niższa od ustalonej ceny krajowej.

Kupnem gruntów państwowych na Ziemiach Zachodnich interesują się nie tylko chłopi zamieszkujący te tereny, lecz również rolnicy z województw centralnych.

„... Na rynku szczecińskim pojawił się nowy towar — czytamy w „Głosie Szczecińskim”, 1958 r., nr 85 — Towar, o którym mowa, to ZIEMIA...”

...Niemale zdziwienie ogarnęło przed kilkoma dniami chłopów z gromady Przelewice, kiedy spotkali kilku przybyszów spod Tarnobrzega. Ludzie ci szukali ziemi, którą można by było kupić... Również niedawno temu przyjechała do Szczecina grupa młodych ludzi z województwa rzeszowskiego. Oni również przybyli w sprawie kupna ziemi. Zorientowali się w sprawie warunków sprzedaży ziemi, pojechali po gotówkę oraz po kolegów i sąsiadów, którzy również mają zamiar nabyć ziemię. Wszystko wskazuje na to, że są to jedynie pierwsze zwiady wielkich wędrowek po ziemię na tereny zachodnie. Już nie po ziemię bezpańską, niczyją, darmową, ale po ziemię, którą trzeba po prostu kupić”.

Artykuł kończy się następującą uwagą autora:

„Fakt sprzedaży pierwszych hektarów ziemi... będzie można uznać za ostateczne zakończenie na naszym terenie burzliwego okresu wędrowek, ucieczek, niepewności i powrotów. To już coś więcej niż stan, który nazywamy stabilizacją”.

„Trybuna Ludu” 1958 r., nr 117, informuje w krótkiej notatce:

„W powiecie Chojna w Banku Rolnym znajduje się obecnie 100 podań rolników, którzy chcą kupić ziemię na własność. Zainteresowanie możliwością nabycia ziemi jest na ogół duże. Ostatnio do powiatów pyrzyckiego i kamieńskiego przyjechali chłopi z województw centralnych, by zorientować się w możliwościach zakupu ziemi”.

#### Popyt na materiały budowlane i maszyny

Jak donosi „Trybuna Ludu” 1958 r., nr 118, zakup materiałów budowlanych, maszyn i narzędzi rolniczych przez rolników Ziem Odzyskanych wzrósł znacznie w r. 1957 w porównaniu z rokiem poprzednim. W siedmiu województwach Ziem Odzyskanych gospodarze indywidualni zakupili w ub. roku ponad milion ton cementu, tzn. o 68% więcej niż w 1956 r., ponad 4.120 tys. m kw. szkła, ponad 27,5 mln m kw. papy. Ponadto wzrósł w porównaniu z 1956 r. zakup wapna palonego o 11%, tarcicy o 23,4%. Zakupiono także o 41% więcej wytworów przemysłu hutniczego, a w tym m. in. prawie 11,5 tys. ton dźwigarów oraz ponad 25 tys. ton żelaza prętowego. Chłopi Ziem Odzyskanych kupili o 93% więcej maszyn rolniczych. Szczególnie zwiększyła się ilość zakupionych młocarni, bo z 4.320 w r. 1956 do 12.483 w 1957 r. Wieś Ziem Odzyskanych zakupiła również 6.800 silników spalinowych, ponad 63 tys. parników oraz wiele innych narzędzi i maszyn rolniczych, jak pługi, brony, kultywatory, kieraty, sieczkarnie, kosiarki, żniwiarki i inne. (kw.)

#### KOMITET ODBUDOWY I ROZWOJU FROMBORKA

Frombork — miasto ściśle związane z osobą Kopernika, ongiś stolica Kapituły Warmińskiej — należy do najbardziej zniszczonych przez działania wojenne miast w województwie olsztyńskim. Towarzystwo Rozwoju Ziem Zachodnich wystąpiło z inicjatywą odbudowy i aktywizacji Fromborka siłami całego społeczeństwa.

20 marca 1958 r. odbyło się w Pałacu Staszica w Warszawie — z udziałem ponad 60 uczonych, urbanistów, architektów i działaczy społecznych — zebranie konstytucyjne Ogólnopolskiego Komitetu Odbudowy i Rozwoju Fromborka. Prze-